

Bartoněk, Antonín

[Duhoux, Yves. Paradeigmata: recueil d'inscriptions grecques dialectales. I, Le myce nien]

Graeco-Latina Brunensia. 2015, vol. 20, iss. 2, pp. 210-211

ISSN 1803-7402 (print); ISSN 2336-4424 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134643>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

des voyelles longues et la formation du future (2007). In I. Hajnal (Hgg., unter Mitwirkung von B. Stefan), *Die altgriechischen Dialekte, Wesen und Werden, Akten des Kolloquiums, Freie Universität Berlin, 19.–22. September 2001* (pp. 19–27). Innsbruck, předneseného v roce 2001 v Berlíně, a v *Companionu II* ještě neregistrovaného, ale zajímavého tím, že obsahuje nový, souhrnný pohled na tzv. dórské (západořecké) dialekty v celém komplexu starořeckých nářečí.

Antonín Bartoněk

Duhoux, Yves (2013). *Le mycénien* (Études anciennes 53; Paradeigmata: Recueil d'Inscriptions Grecques Dialectales I; Association pour la Diffusion de la Reserche sur l'Antiquité /A.D.R.A./). Nancy – Paris: de Boccard.

Od konce 80. let minulého století se uvažovalo o postupném nahrazování starších, zastaralých edicí starořeckých nápisů (W. Blümel, *Verbum*, 10, 1987, 267nn.) a zejména zásluhou Cl. Brixhe (1992) se začala uplatňovat myšlenka nahradit práci E. Schwyzera *Dialecorum Graecarum exempla epigraphica potiora* (z roku 1923), obsahující výbor starořeckých nářečních nápisů. Tyto snahy vyústily v září 2013 ve vydání prvního svazku ediční řady nazvané podle Brixheova návrhu *Paradeigmata*, jež pořídil Y. Duhoux a je věnován nejstaršímu řeckému dialektu – mykénštině. Práce obsahuje v předmluvě na s. 5–8 stručný, ale ambiciózní program, vypracovaný trojicí Monique Bile, René Hodot a Huy Vottéro a rozčleňující starořecké nápisné texty do osmi hlavních okruhů:

1. Mykénština: figuruje na prvním místě jakožto jediný řecký dialekt z 2. tis. př. Kr.

Ostatní nápisy jsou – bez ohledu na nářečí – rozděleny do dalších sedmi okruhů podle své geografické polohy:

2. Střední Řecko (Attika, Boiótie, Euboia, Lokris, Fókis, Aitólie, Akarnánie), 3. Severní Řecko (Thessalie, Makedonie, Épeiros), 4. Přímořské krajiny na západě, Korkyra a další ostrovy v Iónském moři, Velké Řecko v jižní Itálii, Sicílie, 5. Peloponés (Achaia, Élis, Arkadie, Argolis, Messénie, Lakónie), 6. Centrální egejské přímoří: Kréta, Théra s apoikií Kyrénou, Rhodos a okolí, Kykladské ostrovy, Lesbos, Iónie, 7. Východní Středomoří: Pamfýlie, Kypr, 8. Thrákie, Úžiny vedoucí k Černému moři.

Tuto přísně geografickou orientaci bude ovšem nutno v průběhu vydávání jednotlivých nápisných textů vhodným způsobem doprovázet nářečně genetickými úvahami.

První svazek recenzovaného výboru starořeckých nářečních nápisů je věnován mykénštině. Skládá se ze tří částí, jazykového Úvodu (s. 9–40), výboru 45 nápisných textů, vybraných ze čtyř hlavních mykénských nálezových lokalit (str. 41–114; Knóssos 18 nápisů, Mykény 4, Pylos 19, Théby 4) a doprovodné indexové části (str. 115–135).

V úvodní kapitole nastiňuje autor nejprve stručně nálezovou situaci (ve výčtu lokalit s doklady lineárního písma B chybějí dvě na asijské půdě /Milét v Malé Asii a Sidón na foinickém pobřeží Přední Asie, nebereme-li v úvahu zřejmě záměrnou absenci problémové Kalkanie u Olympie na Peloponnésu/), poměrně detailně charakterizuje chronologii nálezů ze shora zmíněných čtyř hlavních lokalit a zejména se tu zabývá problematikou specifického písma mykénského dialektu, tzv. lineárního písma B, po roce 1180 př. Kr. zcela zapomenutého a teprve po třech tisíciletích moderními archeology znovu odkrytého (hlavně A. J. Evansem v krétském Knóssu 1900 a C. Blegenem v messénském Pylu 1939 a 1952).

Jazyková část úvodu je v podstatě věnována grafickému systému lineárního písma B a jeho ortografickým pravidlům, příp. konvenci transliterace, resp. transkripce mykénského textu do řecké abecedy nebo latinky. Přitom lze všeobecně říci, že autor věnuje patřičnou pozornost mykénskému hláskosloví, namnoze společně s celou řadou celé řady dílčích jednotlivostí, kdežto např. morfologické či lexikální výklady tu naproti tomu přicházejí dosti zkrátka (zaplňují celkem sotva 3 strany). I když je tento nepoměr v případě mykénštiny, nepoužívající ještě řecké abecedy, do značné míry pochopitelný, je třeba litovat, že autor nevyužil právě u mykénštiny, nedisponující zatím v dostatečné míře zasvěcenějšími gramatickými úvodů, vhodnou příležitost vyplnit zatím tuto mezeru v rozsáhlejší míře právě v rámci prvního svazku *Paradeigmat*. Výklady o pozdějších řeckých dialektech také jistě nebudou jistě obsahovat soustavnou normativní gramatiku jednotlivých nářečí, avšak u mykénštiny jakožto řeckého dialektu, i mezi grecisty zatím ještě málo dopodrobna známého, by zrovna v *Paradeigmat* rozhodně nebyly o něco soustavnější nástin mykénské jmenné i slovesné morfologie a charakteristika obsahové náplně mykénské slovní zásoby na závadu. A určitě by nezavdávaly důvod k obdobné praxi u dialektů z 1. tisíciletí př. Kr.

Na konci 1. části úvodu je stručný bibliografický přehled. Autora této zprávy poněkud mrzí, že jeho encyklopedické práci (Bartoněk, A. (2003), *Handbuch des mykenischen Griechisch*, Heidelberg), se tu dostalo jen anonymní zmínky na s. 39n. v podobě *Handbuch* (jeho jméno však figuruje na str. 116 alespoň v seznamu bibliografických zkrácených názvů pod heslem *Handbuch ... 2003*), takže ze zmíněného bibliografického přehledu není vůbec patrné, že jde po Ventrisových a Chadwickových stěžejních *Documents in Mycenaean Greek* (Cambridge 1956, 1973²) o první gramaticky orientované dílo srovnatelného rozsahu (676 stran), vyšlé po půl století (2003) od publikovaného rozluštění (1953).

Nejdůležitější součástí díla je ovšem 2. kapitola, věnovaná vybraným mykénským textům v celkovém počtu 45 textů (str. 41–114). Jsou to tytéž texty z Knóssu, Mykén, Pylu a Théb, které tvořily náplň 9. kapitoly díla *A Companion to Linear B* (Vol. 1), Louvain 2008, nazvané „Mycenaean Anthology“ (s. 243–394) a pořizené rovněž Y. Duhouxem (viz výše v tomto čísle *Graeco-Latina Brunensia* recenzi díla).

Zmíněné texty jsou v Duhouxově díle *Le mycénien* komentovány podstatně stručněji (a bez doprovodných faksimilií, tj. v podstatě pouze v transkripcích v latince), přitom však přehledněji a v restrukturalizované úpravě, a zároveň i s četnými formulačními zpřesněními, resp. s věcnými úpravami a doplněními. Tím dostává tato kapitola *de facto* ráz nového, stručnějšího a přitom *innovovaného francouzského* vydání onoho staršího Duhouxova anglického komentáře z *Companion I*. Zejména je tu do větších detailů dále rozvíjena Duhouxova kritika Goddartových a Aravantinových tezí o „Matce zemi“ (ma-ka) a Neumannovy, resp. Goddartovy teorie o „zvířecích božstvech“ na tabulkách z Théb.

Práce končí účelnými konkordancemi a indexy a představuje důstojný vstup do počínající nové edice starořeckých nářečních *Paradeigmat*.

Antonín Bartoněk